

PREHLAD VYBRANÝCH ROZHODNUTÍ ÚSTAVNÉHO SÚDU SLOVENSKEJ REPUBLIKY

za obdobie október 2013

II. senát

Nálezy:

spisová značka	II. ÚS 597/2012
súdca spravodajca	Lajos Mészáros
druh konania	čl. 127 ods. 1 ústavy konanie o sťažnostiach fyzických a právnických osôb
druh rozhodnutia a spôsob vybavenia	nález – vyhovené
dátum rozhodnutia	22. mája 2013
dotknuté články ústavy, ústavných zákonov a medzinárodných zmlúv	čl. 5 ods. 1 písm. c) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 5 ods. 3 a 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd
skutkový stav a základné fakty	Zo sťažnosti a z jej doplnenia vyplýva, že rozsudkom najvyššieho súdu na základe dovolania ministerky spravodlivosti Slovenskej republiky (ďalej len „ministerka“) bol zrušený vo vzťahu voči sťažovateľovi rozsudok okresného súdu z februára 2009, pričom bolo okresnému súdu prikázané, aby vec v potrebnom rozsahu znovu prerokoval a rozhodol. Ďalším uznesením najvyššieho súdu z októbra 2012 (vyhláseným bezprostredne po vyhlásení uvedeného rozsudku) bol sťažovateľ vzatý do väzby z dôvodu uvedeného v § 71 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku. Sťažovateľ vo svojej sťažnosti uplatnil relatívne široký rozsah námietok, z ktorých boli na ďalšie konanie prijaté tieto: a) Podľa názoru sťažovateľa uznesenie najvyššieho súdu o vzatí do väzby je absolútne svojvoľné a protiústavné a znamená porušenie označených článkov ústavy, dohovoru a Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach. Dôvodnosť väzby vyplýva z jedinej vety uznesenia, ktorá je založená na fiktívnych a ničím nepodložených hypotézach v extrémnom rozpore so skutkovým a právnym stavom vyplývajúcim zo spisu. Najvyšší súd vôbec nezohľadnil dĺžku nezákonne vykonaného trestu odňatia slobody. Nevzal do úvahy, že sťažovateľ viac ako sedem rokov nepáchal žiadnu trestnú činnosť. Terajšia väzba sťažovateľa v spojení s dosiaľ nezákonne vykonaným trestom odňatia slobody už prekračuje, porušuje a obchádza zákaz reformationis in peius podľa § 391 ods. 2 Trestného poriadku. Súčasne prekračuje materiálne limity nevyhnutného času trvania väzby v rozpore s § 76 ods. 1 in fine Trestného poriadku. b) Sťažovateľ ďalej namieta absenciu dostatočného odôvodnenia uznesenia o vzatí do väzby, keďže tam nie sú uvedené žiadne konkrétne skutočnosti o jeho profile, ale ani o spôsobe jeho predchádzajúceho života. Vzhľadom na zrušenie právoplatného odsudzujúceho rozsudku neobstojí ani odkaz na údajnú kriminálnu minulosť sťažovateľa. Uznesenie považuje za absolútne nepreskúmateľné pre absolútnu absenciu odôvodnenia tvrdenej dôvodnej obavy, podľa ktorej sťažovateľ po siedmich rokoch bude pokračovať v trestnej činnosti. O nedôvodnosti väzobného stíhania svedčia aj argumenty a podania orgánov prokuratúry a ministerky, keďže žiaden z nich nenavrhol opätovné vzatie sťažovateľa do väzby po siedmich rokoch výkonu trestu odňatia slobody, ktorý sa mu má skončiť necelých šesť mesiacov po rozhodnutiach najvyššieho súdu. c) Nemožno súhlasiť ani s tou časťou výroku uznesenia, ktorou bolo určené miesto výkonu väzby v ústave na výkon väzby, a to z dôvodu, že stíhaný skutok marenia

	a poškodovania cudzej veci sa mal stať na škodu majetku štátu v rámci ústavu na výkon väzby. Sťažovateľ by nemal vykonávať väzbu u poškodeného. d) Počas verejného zasadnutia musel sedieť priamo pred senátom, hoci jeho obhajkyňa bola usadená po ľavej strane od senátu. Tým mu bol úplne znemožnený kontakt s advokátkou a nemohol využiť jej právnu pomoc, resp. promptne reagovať na procesný postup najvyššieho súdu. Vzniknutú situáciu ani nemal ako konzultovať s obhajkyňou, keďže hneď po jeho vstupe do pojednávacej miestnosti bolo verejné zasadnutie otvorené a slovo dostal až na záver, a to bez toho, aby z dovtedajšieho priebehu verejného zasadnutia mohol predvídať, že sa bude rozhodovať aj o jeho väzbe. Nebol ani informovaný najvyšším súdom o všetkých procesných právach v dovolacom konaní. Zanedbanie poučovacej povinnosti zavinilo, že nemohol účinne realizovať svoje procesné práva, a to najmä vo vzťahu voči nepredvídateľnej väzbe a v tejto súvislosti sa k dôvodom väzby vyjadriť. e) Sťažovateľ namieta tiež nedoručenie vyjadrenia generálnej prokuratúry pred verejným zasadnutím, a to pre prípad, že také vyjadrenie bolo vôbec podané.
ratio decidendi	V prerokúvanej veci bol sťažovateľ vzatý do preventívnej väzby podľa ustanovení § 71 a nasl. Trestného poriadku, teda v rámci trestného konania pre dôvodné podozrenie z trestného činu, za ktorý mal byť sťažovateľ po zrušení rozsudku okresného súdu opätovne súdený. Takéto obmedzenie osobnej slobody ratione materiae spadá pod úpravu čl. 5 ods. 1 písm. c) dohovoru. Ku vzatiu do väzby však došlo až po zrušení rozsudku súdu, na základe ktorého sťažovateľ vykonával trest odňatia slobody, počas ktorého bolo obmedzenie jeho osobnej slobody založené na písmene a) toho istého odseku. Napadnuté uznesenie najvyššieho súdu tak malo za následok zmenu dôvodu obmedzenia osobnej slobody; zároveň išlo o súdne rozhodnutie, ktorého účelom bolo založiť zákonný základ obmedzenia osobnej slobody sťažovateľa, nie preskúmať zákonnosť jeho trvania. V dôsledku toho sa na konanie a rozhodovanie najvyššieho súdu o väzbe sťažovateľa vzťahovali predovšetkým požiadavky čl. 5 ods. 3 dohovoru, ktoré však tvoria organickú jednotu s požiadavkami samotného čl. 5 ods. 1 písm. c). <u>K bodu a) a b)</u> Najvyšší súd o väzbe sťažovateľa rozhodoval podľa ustanovenia § 380 ods. 2 Trestného poriadku, ktoré predpokladá obligatórne rozhodnutie o väzbe po zrušení rozsudku, na základe ktorého si obvinený (odsúdený) odpykáva trest odňatia slobody. Citované ustanovenie však nenúti najvyšší súd, aby obvineného do väzby vzal (neupravuje teda prípad obligatórnej väzby). Najvyšší súd tak môže obvineného do väzby nevziať alebo vziať, ak sú tu konkrétne dôvody väzby podľa § 71 ods. 1 Trestného. Napadnuté uznesenie teda nemožno považovať za úplne svojvoľné, keďže citované ustanovenie Trestného poriadku dáva najvyššiemu súdu právomoc vziať obvineného do väzby. Rozhodnutie najvyššieho súdu, ktorým vzal obvineného do väzby podľa § 380 ods. 2 Trestného poriadku, je podľa názoru ústavného súdu rozhodnutím o väzbe v zmysle § 72 ods. 1 písm. a) Trestného poriadku, keďže zo žiadneho jeho ustanovenia nevyplýva, že by sa pri rozhodovaní najvyššieho súdu ako dovolacieho súdu o väzbe nemala použiť všeobecná úprava väzby v § 71 až § 84 Trestného poriadku. Z ustanovenia § 72 ods. 2 druhej vety Trestného poriadku ale vyplýva, že návrh prokurátora je potrebný len v prípravnom konaní pri rozhodovaní sudcu pre prípravné konanie. V ostatných prípadoch, kedy o väzbe rozhoduje „súd“ (t. j. v zmysle § 10 ods. 4 Trestného poriadku aj najvyšší súd), teda mimo prípravného konania, návrh prokurátora nie je potrebný. Ani z ustanovenia § 380 ods. 2 Trestného poriadku nemožno – na rozdiel od odseku 1 tohto paragrafu, ktorý vyžaduje návrh ministra spravodlivosti alebo generálneho prokurátora – vyvodiť, že by dovolací súd mal o väzbe rozhodovať len na návrh niektorej zo strán. Taktiež z ustanovení čl. 5 ods. 1 písm. c), ods. 3 alebo 4 dohovoru nemožno vyvodiť požiadavku, aby sa o väzbe rozhodovalo len na návrh prokurátora, resp. inej osoby odlišnej od súdu. Z uvedeného dôvodu nie je podľa názoru ústavného súdu dôvodná ani druhá námietka sťažovateľa, že nebol podaný návrh na jeho vzatie do väzby, keďže takáto námietka – aj keby bola pravdivá – by nemala žiadnu relevanciu vo vzťahu k zákonnosti postupu najvyššieho súdu. V dôsledku toho nie je potrebné skúmať správnosť tvrdenia najvyššieho súdu v jeho vyjadrení, či možno návrh „aby... podľa § 380 ods. 2 Tr. por. rozhodol o väzbe obvineného“ urobený ministerkou spravodlivosti v dovolaní

interpretovať ako návrh „aby bol obvinený vzatý do väzby“.

Ďalšou námietkou sťažovateľa je, že dôvod väzby podľa § 71 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku nebol vôbec daný, pričom odôvodnenie uznesenia najvyššieho súdu v tomto smere bolo celkom nedostačujúce a nekonkrétne. Ide teda v skutočnosti o dve samostatné námietky, ktoré treba preskúmať samostatne.

Náležitosti odôvodnenia uznesenia o väzbe upravuje ustanovenie § 72 ods. 2 druhej vety Trestného poriadku, podľa ktorého sa uznesenie o vzatí do väzby musí odôvodniť aj skutkovými okolnosťami, o ktoré sa výrok opiera, čo znamená opísanie konania, skutočností alebo okolností, z ktorých súd, resp. sudca pre prípravné konanie dospel k záveru, že je daný niektorý z väzobných dôvodov.

Musí teda ísť o opis tých „konkrétnych skutočností“, ktorých existencia v zmysle predvetia § 71 ods. 1 Trestného poriadku reálne odôvodňuje existenciu niektorého väzobného dôvodu. Ústavný súd po preskúmaní napadnutého uznesenia najvyššieho súdu konštatuje, že toto uznesenie uvedeným požiadavkám nevyhovuje. Jeho skutočné odôvodnenie sa totiž vyčerpáva v jedinej vete: *„Konkrétne skutočnosti odôvodňujúce väzobné dôvody spočívajú jednak v profile osoby sťažovateľa, v spôsobe jeho predchádzajúceho života, ako aj povahe a závažnosti trestnej činnosti, pre ktorú je trestne stíhaný.“*

K bodu d)

Je pravdou, že podľa časti II prílohy č. 7 k vyhláške Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 543/2005 Z. z. o Spravovacom a kancelárskom poriadku pre okresné sudy, krajské sudy, Špeciálny súd a vojenské sudy v znení neskorších predpisov má obvinený sedieť vedľa obhajcu. Uvedené ustanovenie sa však nevzťahuje na najvyšší súd (porov. vymedzenie okruhu súdov v § 2 ods. 1 citovanej vyhlášky), ktorý však tieto otázky neupravil ani vo svojej autonómnej normotvorbe (rokovacom poriadku ani organizačnom poriadku, porov. § 24 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov).

V týchto otázkach tak panuje stav akéhosi „právneho vákuu“, ktorý podľa názoru ústavného súdu nemožno považovať za optimálny a jeho riešenie by sa malo stať predmetom záujmu normotvorných orgánov, najmä zákonodarcu. Uvedené vynechanie najvyššieho súdu však nemožno preceňovať. Tak či onak ale platí, že z judikatúry EŠLP k čl. 5 dohovoru nemožno podľa názoru ústavného súdu vyvodiť právo obvineného sedieť počas rozhodovania o väzbe vedľa obhajcu. Takéto právo totiž podľa judikatúry EŠLP nie je nevyhnutne ani súčasťou záruk trestného konania podľa čl. 6 ods. 3 písm. c) dohovoru.

Ďalšia skupina sťažovateľových námietok sa týka v podstate toho, že pred vyhlásením uznesenia o jeho vzatí do väzby nebol o tejto možnosti poučený a nemohol sa k nej vyjadriť. Vo vzťahu k tejto námietke najvyšší súd vo svojom vyjadrení uviedol v podstate len toľko, že bolo povinnosťou obhajkyne poučiť sťažovateľa o nutnosti rozhodnutia o väzbe a že dovolací súd nemá v tomto smere poučovaciu povinnosť. Tieto názory však podľa ústavného súdu nie sú úplne konzistentné so zákonnou úpravou.

V prerokúvanej veci je zo zápisnice o priebehu verejného zrejme, že dovolací súd dal po prednese spravodajcu (ktorého podrobnejší obsah v zápisnici zaznamenaný nie je) priestor stranám len na záverečné návrhy.

Zo zápisnice nevyplýva – a netvrdil to ani najvyšší súd vo svojom vyjadrení – že by bol sťažovateľ pred vzatím do väzby akokoľvek oboznámený s tým, že dovolací súd o takomto rozhodnutí uvažuje, s uvažovanými dôvodmi väzby alebo so skutkovými okolnosťami, ktoré ich mali zakladať. Rovnako nebolo členom senátu, prokurátorovi ani obhajkyňi umožnené klásť sťažovateľovi v tejto súvislosti otázky.

Sťažovateľ tak podľa názoru ústavného súdu v prerokúvanej veci pred vzatím do väzby vôbec nebol vypočutý, hoci to vyžaduje nielen ustanovenie § 72 ods. 2 Trestného poriadku, ale aj čl. 5 ods. 3 dohovoru. Táto nezákonnosť v postupe najvyššieho súdu pred vydaním napadnutého uznesenia a konzekventne aj v jeho napadnutom uznesení je podľa názoru ústavného súdu natoľko závažná, že vzatie sťažovateľa do väzby treba považovať za nezákonné aj na účely čl. 5 ods. 1 dohovoru.

Ústavný súd vyslovil porušenie práv sťažovateľa zaručených v čl. 5 ods. 1 a 3 dohovoru jeho nevypočutím pred rozhodnutím o vzatí do väzby.

Keďže judikatúra EŠLP od seba použiteľnosť a požiadavky podľa čl. 5 ods. 3 a 4 dohovoru striktné neoddeľuje, ústavný súd vyslovil zároveň porušenie čl. 5 ods. 4 dohovoru.

	Možno urobiť záver, že došlo k porušeniu práva na slobodu a bezpečnosť sťažovateľa podľa čl. 5 ods. 1 písm. c) a ods. 3 a 4 dohovoru. V dôsledku tohto výroku sa ústavný súd nezaoberal námietkou sťažovateľa týkajúcou sa umiestnenia do ústavu na výkon väzby uvedenou v časti I písm. c) odôvodnenia tohto nálezu. Možno však len stručne uviesť, že nemožno bez ďalšieho stotožňovať štát ako „erár“, t. j. ako vlastníka majetku a oprávnený subjekt z nároku na náhradu škody, a štát (štátne orgány) ako nositeľa verejnej moci (imperium). Činnosť v jednej z týchto zložiek nemá nevyhnutne vplyv aj na činnosť druhej. Vzhľadom na uvedené ústavný súd zrušil namietané uznesenie najvyššieho súdu, avšak nevrátil ho najvyššiemu súdu na ďalšie konanie, pretože sťažovateľ bol medzičasom (12. decembra 2012) už prepustený na slobodu. Keďže podľa zistenia ústavného súdu bol sťažovateľ protiprávne vo väzbe od 3. októbra 2012 do 12. decembra 2012, teda dva mesiace a deväť dní, ústavný súd mu priznal finančné zadostučinenie vo výške 4 000 € ako náhradu za nemateriálnu ujmu, ktorú vytrpel. <u>Ústavný súd rozhodol tak, že najvyšší súd v namietanom konaní porušil právo sťažovateľa na slobodu a bezpečnosť podľa čl. 5 ods. 1 písm. c) a ods. 3 a 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.</u> <u>Uznesenie najvyššieho súdu zrušuje.</u> <u>Sťažovateľovi priznáva finančné zadostučinenie v sume 4 000 €.</u> <u>Sťažnosti sťažovateľa vo zvyšnej časti nevyhovuje.</u>
použité odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, EŠLP a iných súdov	Ústavný súd SR: I. ÚS 165/02, I. ÚS 67/03, III. ÚS 38/01, I. ÚS 297/2012, IV. ÚS 628/2012 Ústavný súd ČR: II. ÚS 1681/08 EŠLP: Žúbor proti Slovensku, Chodorovskij proti Rusku, Michalko proti Slovensku, Titarenko proti Ukrajine, Lebedev proti Rusku Najvyšší súd SR: 3 Tdo 78/2012, 3 Tdo 64/2011, 4 Tdo 8/2012, 4 Tdo 5/2012, 2 Tdo 76/2012, 5 Tdo 29/2011

spisová značka	II. ÚS 67/2013
sudca spravodajca	Lajos Mészáros
druh konania	čl. 127 ods. 1 ústavy konanie o sťažnostiach fyzických a právnických osôb
druh rozhodnutia a spôsob vybavenia	nález – vyhovené
dátum rozhodnutia	5. júna 2013
dotknuté články ústavy, ústavných zákonov a medzinárodných zmlúv	čl. 17 ods. 1, 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky čl. 5 ods. 1, 3 a 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd
skutkový stav a základné fakty	Sťažovateľ namietal porušenie označených práv v konaní vedenom najvyšším súdom. a) Za najpodstatnejšie porušenie základných práv a slobôd považuje sťažovateľ skutočnosť, že všeobecné súdy nezohľadnili ním a jeho obhajcom uvádzané náhrady väzby ako záruky uvedené v § 80 ods. 1 a nasl. Trestného poriadku, prostredníctvom ktorých tiež možno dosiahnuť účel väzby, keďže dospeli k záveru o obmedzení práv obhajcu pri zastupovaní obvineného tak, že tento nemôže samostatne podať v mene obvineného návrh, aby jeho väzba bola nahradená. Použili teda restriktívny výklad. Sťažovateľ prostredníctvom svojho obhajcu v rámci výsluchu pred špecializovaným trestným súdom žiadal väzbu nahradiť dohľadom mediačného a probačného úradníka, pričom všeobecné súdy o tejto požiadavke vôbec nerozhodli s tým, že žiadosť bola podaná obhajcom ako neoprávnenou osobou, a preto vraj nespĺňa základné náležitosti. Sťažovateľ považuje takýto postup za absolútne nezákonný. Pritom v zmysle § 80 ods. 1 a § 81 ods. 1 Trestného poriadku za záruku v zmysle čl. 5 ods. 3 dohovoru treba považovať popri iných inštitútoch aj dohľad mediačného a probačného úradníka, prostredníctvom ktorého tiež možno dosiahnuť účel väzby. Z ustanovení čl. 47 ods. 2 a čl. 50 ods. 3 ústavy nemožno vyvodit' také obmedzenie práv obhajcu pri zastupovaní obvineného, ktoré by znamenalo, že by nemohol samostatne podať v mene obvineného návrh na nahradenie väzby dohľadom mediačného

	a probačného úradníka. Reštriktívny výklad znamená neprípustné obmedzenie základných práv. Ak obhajca žiada, aby súd prijal dohľad mediačného a probačného úradníka ako náhradu za väzbu, je povinnosťou súdu sa s možnosťou takéhoto nahradenia väzby zaoberať a rozhodnúť o nej. Pri dohľade mediačného a probačného úradníka ako náhrady väzby zákon explicitne nevyžaduje ani písomný sľub obvineného, ani jeho písomný súhlas, pričom takýto úkon nemôže byť v neprospech obvineného, a preto niet ani dôvodu, aby súd naň neprihliadal. Z toho vyplýva, že o takejto žiadosti je súd povinný rozhodovať, čo sa však v danom prípade nestalo. b) Ďalšou skutočnosťou svedčiacou o nezákonnosti jeho väzobného stíhania je podľa sťažovateľa neexistencia materiálnych dôvodov väzby, ako aj arbitrárne a riadne neodôvodnené rozhodnutie o väzbe. Špecializovaný trestný súd v rámci odôvodnenia uznesenia uviedol, že neskúmal dôkazy, najmä výsluchy svedkov jednotlivo a súhrne, keďže išlo o väzobné rozhodnutie, teda nie o rozhodovanie o vine alebo nevine na hlavnom pojednávaní. Sťažovateľ prostredníctvom obhajcu opakovane poukázal v konaní predchádzajúcom rozhodnutiu o väzbe na dôkazné závery, z ktorých je zrejme, že sa skutkov nedopustil, a najmä na to, že dôkazy, ktoré majú preukazovať jeho účasť na skutkoch, sú nedostatočné. Podľa názoru sťažovateľa zistené skutočnosti neodôvodňujú dostatočne podozrenie, že spáchal trestný čin, či sa na jeho páchaní podieľal, a to najmä s poukazom na skutočnosť, že dôkazy takýto záver nepotvrdzujú. Samotné podozrenie, že trestný čin spáchal obvinený, nepostačuje. Musí byť totiž daný istý vyšší stupeň pravdepodobnosti. V čase rozhodovania o väzbe nebola prítomná ani dôvodná obava potrebná pre útekovú, resp. preventívnu väzbu. Väzobný dôvod podľa § 71 ods. 1 písm. a) Trestného poriadku je podľa všeobecných súdov daný iba tým, že sa sťažovateľ dlhodobo nezdržiaval v mieste svojho bydliska. V skutočnosti však z jeho správania nemožno ani v náznaku vyvodiť, že by sa pokúšal o útek alebo skrývanie sa v dôsledku obavy z trestného stíhania. Skutočnosť, že sťažovateľovi hrozí vysoký trest, je jednou z možností, ako odôvodniť útekovú väzbu, avšak vysoký trest možno považovať za dôvod väzby len za predpokladu zistenia niektorej ďalšej konkrétnej skutočnosti týkajúcej sa najmä osoby obvineného alebo okolností prípadu, ktoré v súvislosti s predpokladanou citelňou sankciou odôvodňujú obavu z úteku. Len samotná hrozba, resp. hypotetická možnosť uloženia vyššieho trestu teda nemôže izolovane znamenať naplnenie väzobného dôvodu podľa § 71 ods. 1 písm. a) Trestného poriadku. Sťažovateľ v minulosti nebol nikdy trestne stíhaný, jeho účasť na skutku, z ktorého je obvinený, nebola dosiaľ vo vyšetrovaní dostatočne preukázaná, pričom dôkazy, o ktoré všeobecné súdy svoje rozhodnutia opreli a ktoré podľa nich nasvedčujú tomu, že sťažovateľ trestný čin spáchal, sú nedostatočné. Pritom povinnosťou všeobecného súdu je riadne odôvodniť rozhodnutie o väzbe, pričom dôvody väzby musia byť významné a dostatočné. V zmysle všetkých uvedených skutočností podľa sťažovateľa treba konštatovať, že rozhodnutia o väzbe a samotná väzba sú nezákonné a znamenajú porušenie čl. 17 ústavy a čl. 5 dohovoru. c) Sťažovateľ napokon namieta, že v konaní predchádzajúcom rozhodnutiu o predĺžení väzby návrh prokurátora Úradu špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky (ďalej len „prokurátor“) na predĺženie väzby v prípravnom konaní bol jeho obhajcovi doručený až 26. novembra 2012, teda deň, resp. niekoľko hodín pred výsluchom sťažovateľa, resp. rozhodnutím o návrhu prokurátora. K doručeniu návrhu došlo elektronicky, pričom návrh prokurátora v písomnej podobe dosiaľ nebol doručený. Takéto konanie považuje sťažovateľ za priečiace sa zásade kontradiktórnosti a rovnosti zbraní. Tým, že sťažovateľovi bol predložený na vyjadrenie návrh prokurátora iba niekoľko hodín pred výsluchom, a to prostredníctvom jeho obhajcu, došlo k porušeniu jeho práva podľa čl. 5 dohovoru, resp. čl. 17 ústavy. Sťažovateľ a jeho obhajca totiž nemali dostatok času a možnosti reagovať na podstatné tvrdenia prokurátora. Argumentácia najvyššieho súdu, podľa ktorej bol obhajca o termíne výsluchu upovedomený telefonicky 5 dní pred konaním výsluchu, vo vzťahu k namietanej skutočnosti neobstojí, lebo s upovedomením o termíne nebol obhajcovi doručený návrh prokurátora na predĺženie väzby. Pritom návrh má 25 strán.
ratio decidendi	<u>Oneskorené doručenie návrhu prokurátora na predĺženie väzby</u> V prerokúvanej veci je zrejme, že sťažovateľovi bol návrh prokurátora na predĺženie väzby doručený len krátko pred konaním výsluchu podľa § 72 ods. 2 Trestného

poriadku, na ktorom sa o ňom rozhodovalo. Na rozdiel od predchádzajúceho právneho stavu je totiž od 1. februára 2009 zaručené právo obvineného na prítomnosť pri rozhodovaní sudcu pre prípravné konanie o väzbe, ako aj právo byť pri rozhodovaní o väzbe vypočutý. To podľa názoru ústavného súdu podstatným spôsobom zlepšuje postavenie obvineného a zabezpečuje plnohodnotné kontradiktórne konanie pri rozhodovaní o väzbe. Práve kontradiktórnosť konania umožňuje obvinenému, aby si návrh prokurátora vypočul priamo pri rozhodovaní sudcu pre prípravné konanie a vyjadril sa k nemu ústne.

Podľa názoru ústavného súdu prítomnosť obvineného pri rozhodovaní o väzbe umožňuje v určitej, hoci obmedzenej miere nápravu niektorých procesných nedostatkov v postupe súdu (sudcu pre prípravné konanie) v skorších štádiách tohto konania.

Nedostatok konania na prvostupňovom súde spočívajúci v tom, že obvinenému nebolo doručené stanovisko prokurátora k jeho žiadosti o prepustenie z väzby, možno napraviť tým, že mu toto stanovisko bude doručené spolu s uznesením prvostupňového súdu, takže ho bude mať k dispozícii pri prípadnej príprave sťažnosti proti tomuto uzneseniu.

Zo zápisnice o výsluchu pred špecializovaným trestným súdom je zrejmé, že obhajca sťažovateľa síce namieta oneskorené doručenie návrhu prokurátora, avšak zároveň predložil súdu svoje písomné vyjadrenie k nemu. Obhajca však nevedel, v čom mu oneskorené doručenie návrhu prokurátora bránilo alebo sťažovalo prípravu obhajoby, resp. vyjadrenia k predĺženiu väzby.

Podľa názoru ústavného súdu nič nebránilo sťažovateľovi a jeho obhajcovi takéto žiadosti predniesť a odôvodniť, rovnako ako sťažovateľovi nič nebránilo žiadať prokurátora alebo sudcu pre prípravné konanie o objasnenie tých dôvodov návrhu, ktorých správnosť alebo dôvodnosť nemohol kvôli krátkosti času riadne zhodnotiť. Ak by ani tieto kroky nepostačovali na zabezpečenie rovnosti zbraní, mal sťažovateľ podľa ústavného súdu právo žiadať odročenie výsluchu a určenie nového termínu.

Pokiaľ by sudca pre prípravné konanie niektorej z týchto žiadostí bez zákonných a opodstatnených dôvodov nevyhovел a jeho pochybenie by nenapravil ani najvyšší súd, išlo by z hľadiska práv sťažovateľa zaručených v čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy a čl. 5 ods. 3 a 4 dohovoru nepochybnе o zásadne odlišnú situáciu, na ktorú by ústavný súd musel zareagovať.

Sťažovateľ bol v prerokúvanej veci vypočutý a napriek kvalifikovanej obhajobe neboli žiadne z už uvedených návrhov ani námietok pri výsluchu vznesené. To podľa názoru ústavného súdu neumožňuje kvalifikovať procesný nedostatok, ktorého sa špecializovaný trestný súd oneskoreným doručením návrhu prokurátora na predĺženie väzby sťažovateľovi prípadne mohol dopustiť (porov. už citované ustanovenie § 72 ods. 2 poslednej vety Trestného poriadku), ako zásah do práv sťažovateľa zaručených v čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy a v čl. 5 ods. 3 a 4 dohovoru.

Neexistencia materiálnych dôvodov väzby

Podľa názoru ústavného súdu špecializovaný trestný súd i najvyšší súd vyhovel požiadavkám, pokiaľ ide o odôvodnenie existencie väzobných dôvodov útekov a preventívnej väzby podľa § 71 ods. 1 písm. a) a c) Trestného poriadku.

Súdy v odôvodneniach napadnutých uznesení podrobne rozviedli, prečo považujú podozrenia voči sťažovateľovi (a ostatným členom tvrdenej zločineckej skupiny) vykonaným dokazovaním za nevyvrátené, resp. za pretrvávajúce a umocnené. Rovnako súdy rozviedli, hoci čiastočne aj odkazom na predchádzajúce väzobné rozhodnutia, prečo naďalej považujú obavu z ich úteku, resp. pokračovania v trestnej činnosti za dané. I podľa ústavného súdu je odôvodnené riziko, že existujú ďalší členovia tvrdenej zločineckej skupiny na slobode, ktorí by sťažovateľovi mohli uľahčiť útek, prípadne s ním spoločne pokračovať v páchaní trestnej činnosti.

Argumentáciu oboch napadnutých väzobných rozhodnutí považuje ústavný súd za podrobnú, dostatočne racionálnu a nearbitrárnú. Prisvedčiť treba súdom taktiež v tom, že pri rozhodovaní o väzbe súd môže riziko úteku alebo páchania trestnej činnosti len odhadovať (prognózovať), a preto nie je nevyhnutne potrebné, aby zo strany väzobne stíhaných obvinených už k takýmto konaniam alebo pokusom o ne došlo.

Akceptácia tohto názoru sťažovateľa by zbavovala väzby jej preventívneho a zabezpečovacieho charakteru. Špecializovaný trestný súd sa rovnako zaoberal rýchlosťou a starostlivosťou postupu orgánov činných v trestnom konaní v trestnej veci sťažovateľa a správne poukázal na veľký počet obvinených a z toho vyplývajúcu zložitost

úkonov trestného konania.

Nezaobranie sa nahradením väzby

Pojem „zákonnosť zbavenia osobnej slobody“ podľa čl. 5 ods. 1 dohovoru totiž judikatúra ESLP vykladá v prvom rade ako „súlady s domácim (národným) právom“.

V prerokovanej veci sa špecializovaný trestný súd meritórne nezaoberal možnosťou nahradenia väzby sťažovateľa niektorým z miernejších opatrení (záruk), pretože (zjednodušene povedané) sťažovateľ žiadnu konkrétnu záruku neponúkol, čo bolo podľa neho predpokladom, aby o nej mohol meritórne rozhodovať.

Najvyšší súd vo svojom vyjadrení k sťažnosti v podstate podporil tento záver stanoviskom, že na rozhodnutie o nahradení väzby je potrebný konkrétny návrh obvineného. Posúdenie, či takýto postup je v súlade s čl. 5 ods. 3 a 4 dohovoru, si preto v prvom rade vyžaduje posúdenie súladu tohto postupu s Trestným poriadkom.

Systematicky tak možno rozoznať dva typy prostriedkov nahrádzajúcich väzbu – na jednej strane sú prostriedky, ktorých obmedzujúce preventívne pôsobenie (nahradzajúce režim obmedzenia osobnej slobody vo väzbe) vyplýva z existencie rizika nemateriálnej (sľub obvineného) alebo materiálnej (peňažná záruka) ujmy pre obvineného v prípade, ak by sám naplnil konanie, v ktorom sa mu väzbou malo zabrániť, alebo nedodržel uložené mu obmedzenia (§ 82). Na druhej strane sú prostriedky, u ktorých sa predpokladá len sprostredkované obmedzujúce pôsobenie na obvineného, keďže obvinenému nehrozí žiadna bezprostredná ujma v prípade naplnenia väzobného dôvodu alebo nedodržania obmedzení. Takáto materiálna (peňažná záruka) alebo imateriálna (záruka záujmového združenia alebo dôveryhodnej osoby) ujma, naopak, hrozí tretej osobe a (aj) jej odvrátenie má byť pre ňu motiváciou, aby vplývala na (obmedzovala) obvineného v jeho konaní.

V oboch prípadoch významnú preventívnu a sebaobmedzujúcu funkciu plní taktiež už sama hrozba uvalenia väzby v prípade nerešpektovania príslušných obmedzení. Vzhľadom na materiálnu alebo nemateriálnu ujmu, ktorá v týchto prípadoch hrozí buď obvinenému, alebo inej osobe, je logické, že nahradenie väzby týmito prostriedkami si vyžaduje ich prejav vôle a v niektorých prípadoch (§ 81 ods. 1 štvrtá veta Trestného poriadku) i súhlas obvineného.

Nahradenie väzby dohľadom probačného a mediačného úradníka je však iným druhom preventívneho (zabezpečovacieho) opatrenia. V týchto prípadoch nejde o pravú „záruku“, keďže obvinený tu nie je motivovaný k sebaobmedzovaniu hrozbou dodatočnej materiálnej či nemateriálnej ujmy seba samého alebo iných osôb.

Podstatou dohľadu probačného a mediačného úradníka (v spojení s primeranými povinnosťami a obmedzeniami v zmysle § 82 Trestného poriadku) je v podstate to isté, čo je účelom väzby, len miernejším spôsobom – uloženie určitých obmedzení práv obvineného a zabezpečenie dohľadu nad ich dodržiavaním zo strany štátu.

Z opísaných rozdielov medzi nahradením väzby dohľadom probačného a mediačného úradníka na jednej strane a inými prostriedkami na druhej strane však podľa názoru konajúceho senátu možno vyvodit' takúto povinnosť nielen v prípade, že návrh na nahradenie väzby dohľadom probačného a mediačného úradníka urobí za obvineného jeho obhajca, prípadne iná osoba oprávnená podať žiadosť o jeho prepustenie z väzby.

Podľa názoru ústavného súdu totiž z citovaných ustanovení vyplýva práve to, že dohľad probačného a mediačného úradníka nie je vôbec viazaný na výslovný návrh, resp. prejav vôle zo strany či už obvineného, alebo daného úradníka.

To zodpovedá aj právnej úprave – žiadne ustanovenie Trestného poriadku totiž neustanovuje, že by bolo povinnosťou obvineného alebo inej osoby výslovne navrhnúť tento prostriedok nahradenia väzby. Trestný poriadok rovnako nevyžaduje výslovný návrh ani pri záruke záujmového združenia alebo dôveryhodnej osoby, sľube obvineného alebo peňažnej záruke, no predpokladá určitý prejav vôle s ponukou takej záruky alebo sľubu a súd, resp. sudca pre prípravné konanie sa spravidla obmedzí len na ich prijatie alebo neprijatie.

Pri dohľade probačného a mediačného úradníka však sudca nerozhoduje o „prijatí“ alebo „neprijatí“ dohľadu, pretože takýto dohľad neponúka tento úradník ako súkromná osoba, ale naopak, vykonáva ho ako štátny orgán na základe súdneho rozhodnutia, ktoré je predpokladom (nie následkom) jeho činnosti (porov. § 25 ods. 1 Trestného poriadku). Z toho možno uzavrieť: Súd alebo sudca pre prípravné konanie rozhodujúci o väzbe je oprávnený (a vzhľadom na preferenciu osobnej slobody vyplývajúcu z čl. 5 ods. 1 dohovoru aj povinný) skúmať, či účel väzby nemožno rovnako dobre dosiahnuť ponechaním alebo prepustením obvineného na slobodu za súčasného

	dozoru probačného a mediačného úradníka, a to aj v prípade, že takýto návrh nebol výslovne uplatnený. Opačný výklad ustanovenia § 80 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku, z ktorého v podstate vychádzal špecializovaný trestný súd a ktorý v zásade potvrdil aj najvyšší súd, preto podľa ústavného súdu nemožno považovať za ústavne súladný. V prerokovanej veci je z obsahu uznesenia špecializovaného trestného súdu zrejmé, že tento žiadne vážení dotknutých právnych záujmov (riziko naplnenia väzobných dôvodov verzus osobná sloboda obvineného) nevykonal, pretože sa argumentmi sťažovateľa úplne odmietol zaoberať, keďže vychádzal z nesprávneho (ústavne nekonformného) výkladu ustanovení § 80 ods. 1 Trestného poriadku. Podľa zápisnice o výsluchu sťažovateľa sudcom pre prípravné konanie však obvinený, resp. jeho obhajca, a prokurátor predniesli určité argumenty, ktoré si takéto vážení zaslúžia. Takéto vážení pritom nie je nahradené už tým, že špecializovaný trestný súd podrobne odôvodnil, prečo u sťažovateľa existujú dôvody väzby. Ako vyplýva z predvetia § 80 ods. 1 a prvej vety § 81 ods. 1 Trestného poriadku a ako už uviedol aj najvyšší súd, existencia dôvodov útekovej alebo predstížnej (preventívnej) väzby je predpokladom, a nie prekážkou nahradenia väzby niektorým z miernejších prostriedkov. Ak by dôvody väzby neexistovali, musel by byť obvinený prepustený na slobodu bez akejkoľvek náhrady väzby. Odôvodnenie existencie dôvodov väzby podľa § 71 ods. 1 písm. a) alebo c) Trestného poriadku v uznesení o väzbe tak predstavuje len nutný, avšak nedostačujúci predpoklad súladu tohto uznesenia s ustanovením čl. 5 dohovoru. Vo vzťahu k možnosti nahradenia väzby dohľadom probačného a mediačného úradníka je nevyhnutný druhý krok v odôvodnení, ktorým je už popísané vážení preventívnych a zabezpečovacích účinkov uplatnenej záruky a rizík spojených s prepustením väzobne stíhateľného obvineného na slobodu. Opísané nedostatky podľa názoru ústavného súdu spôsobujú, že uznesenie špecializovaného trestného súdu nespĺňa požiadavky, ktoré naň kladú ustanovenia čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy a čl. 5 ods. 3 a 4 dohovoru. Keďže najvyšší súd tento nedostatok sám nenapravil, znamená to, že aj jeho uznesenie treba považovať za nevyhovujúce požiadavkám čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy a čl. 5 ods. 3 a 4 dohovoru, v dôsledku čoho väzba sťažovateľa zasiahla aj do jeho práva zaručeného v čl. 5 ods. 1 dohovoru. Ústavný súd preto vyslovil porušenie práv sťažovateľa. V zmysle citovaných ustanovení ústavný súd zrušil uznesenie najvyššieho súdu v časti týkajúcej sa zamietnutia sťažnosti podanej sťažovateľom a vec v rozsahu zrušenia vrátil na ďalšie konanie (druhý bod výroku nálezu). Vzhľadom na to, že zrušenie napadnutého rozhodnutia je dôsledkom vyslovenia porušenia práv sťažovateľa (porov. verba legalia čl. 127 ods. 2 ústavy), je zrejmé, že toto zrušenie má účinky len vo vzťahu k tomu sťažovateľovi, ktorého právo bolo týmto rozhodnutím podľa výslovného výroku nálezu ústavného súdu porušené. Napadnuté uznesenie najvyššieho súdu zostáva týmto nálezom nedotknuté v časti, v ktorej ním boli zamietnuté sťažnosti ďalších obvinených, sa teda vzťahuje len na časť rozhodnutia týkajúceho sa sťažovateľa a nedotýka sa rozhodnutia v jeho zvyšnej časti. Ústavný súd v záujme zabránenia neistoty, čo sa týka účinkov predmetného nálezu v ďalšom konaní, uvádza, že sú mu nepochybne známe ustanovenia § 194 ods. 2 Trestného poriadku (§ 149 ods. 3 starého Trestného poriadku) a tiež výroková kultúra trestného procesu vychádzajúca z československej tradície. <u>Ústavný súd rozhodol tak, že najvyšší súd v namietanom konaní porušil základné právo sťažovateľa na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj jeho právo na slobodu podľa čl. 5 ods. 1, 3 a 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.</u> <u>Uznesenie najvyššieho súdu zrušuje a vec vracia na ďalšie konanie.</u> <u>Sťažnosti sťažovateľa vo zvyšnej časti nevyhovuje.</u>
použité odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, ESELP a iných súdov	Ústavný súd SR: I. ÚS 67/03, I. ÚS 100/04, I. ÚS 2/05, III. ÚS 34/07, III. ÚS 108/06, III. ÚS 227/03 ESELP: Michalko proti Slovensku, Bykov proti Rusku, Kudla proti Poľsku, Luković proti Srbsku, Mihuťa proti Rumunsku, Sarban proti Moldavsku, Žubor proti Slovensku Najvyšší súd SR: 6 Tost 19/2012, 2 Tost 13/2013, 3 Tost 6/2013, 4 Tost 8/2013

spisová značka	II. ÚS 591/2012
sudca spravodajca	Lajos Mészáros
druh konania	čl. 127 ods. 1 ústavy konanie o sťažnostiach fyzických a právnických osôb
druh rozhodnutia a spôsob vybavenia	nález – vyhovené
dátum rozhodnutia	4. septembra 2013
dotknuté články ústavy, ústavných zákonov a medzinárodných zmlúv	čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd
skutkový stav a základné fakty	Proti uzneseniu najvyššieho súdu smeruje sťažnosť sťažovateľky (obchodná spoločnosť), v ktorej namieta porušenie základného práva na súdnu ochranu zaručeného v čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivý súdny proces zaručeného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru. K porušeniu práv sťažovateľky napadnutým uznesením malo dôjsť tým, že «dovolací súd nikde nezdôvodňuje a vôbec sa nevyjadruje k tomu, ako naplnil zákonné podmienky na začatie konania o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora. Tieto podmienky (osobitne podmienka, že namietaným rozhodnutím odvolacieho súdu bol porušený zákon) dovolací súd neskúmal, nezaoberal sa nimi a z rozhodnutia vyplýva, že v skutočnosti nie sú splnené. Dovolací súd totiž rozhodnutiam nižších súdov vyčíta len „nesprávne rozhodnutie vo veci“, nikde však neuvádza, že týmito rozhodnutiami bol porušený zákon. Z uvedeného jednoznačne vyplýva, že dovolací súd konal a rozhodoval arbitrárne, v situácii, kedy vôbec konať nemal, keďže na konanie o mimoriadnom dovolaní neboli splnené zákonné podmienky. V odôvodnení namietaného uznesenia Najvyššieho súdu sa uvádza, že „došlo k inej vade v konaní ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci v zmysle § 243f ods. 1 písm. b/ O. s. p.“, pričom „na takto inú vadu je dovolací súd povinný prihliadať aj z úradnej povinnosti (§ 242 ods. 1 O. s. p.)“. V zmysle cit. ust. § 242 ods. 1 dovolací súd preskúma rozhodnutie odvolacieho súdu v rozsahu, v ktorom bol jeho výrok napadnutý, pričom s výnimkou väd podľa § 237 OSP neprihliada na vady konania, ktoré neboli uplatnené v dovolaní, ibaže tieto vady mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. Vzápätí však dovolací súd uvádza, že „pokiaľ generálny prokurátor namieta nesprávne právne posúdenie veci v zmysle § 243f ods. 1 písm. c/ O. s. p., treba uviesť, že mimoriadnym dovolaním napadnuté rozhodnutia nebolo možné podrobiť prieskumu z hľadiska správnosti v nich zaujatých právnych záverov, lebo v dôsledku spomenutej procesnej vady nemožno posúdiť, či súdy správne aplikovali príslušnú právnu normu na zistený skutkový stav a či z nej vyvodili správne právne závery“. Inými slovami – dovolací súd konštatuje, že po preskúmaní príslušného spisového materiálu nevedel posúdiť, či súdy konajúce vo veci rozhodli správne alebo nesprávne. Takýto záver je však v protiklade s predchádzajúcim odsekom, v zmysle ktorého je práve zistenie, že súd nesprávne rozhodol vo veci, nevyhnutnou podmienkou, aby sa dovolací súd odchýlil od podnetu generálneho prokurátora – a teda, aby dovolací súd zrušil preskúmané rozhodnutia kvôli inej vade, ako namieta generálny prokurátor. Namietané rozhodnutie Najvyššieho súdu je v tomto bode vnútorne rozporné, čo znamená, že rozhodnutie je v tejto časti nepresvedčivé a arbitrárne. Navyše, skutočnosť, že takýto rozpor existuje, spochybňuje aj splnenie základných podmienok pre konanie o mimoriadnom dovolaní (v zmysle § 242 ods. 1 OSP). Generálny prokurátor totiž vo svojom mimoriadnom dovolaní namieta, že okresný aj krajský súd vec nesprávne právne posúdili. Najvyšší súd ako dovolací súd sa však nestotožnil s týmto dôvodom a v konaní o mimoriadnom dovolaní rozhodnutia okresného a krajského súdu zrušil z iného dôvodu – dôvodiac, že konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. V zmysle § 243i OSP sa na konanie o mimoriadnom dovolaní primerane vzťahujú ustanovenia o konaní o dovolaní (§ 242 - § 243d). V zmysle § 242 ods. 1 je dovolací súd viazaný návrhom na začatie konania o mimoriadnom dovolaní, a teda neprihliada na vady konania, ktoré neboli uplatnené v mimoriadnom dovolaní, ibaže tieto vady mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. Ak teda nie je splnená podmienka, že iné vady mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, dovolací súd na tieto vady nemal prihliadať, keďže generálny prokurátor ich vo svojom mimoriadnom dovolaní nenamietal. ... Podstatnou námietkou odvolacieho súdu, pre ktorú tento zrušil rozhodnutia

	<i>prvostupňového aj odvolacieho súdu, má byť skutočnosť, že „súdy nedôsledne skúmali zákonné podmienky na uplatnenie nároku na náhradu škody, a to existenciu nezákonného rozhodnutia, resp. nesprávneho úradného postupu, vznik škody a príčinnú súvislosť medzi škodou a nezákonným rozhodnutím alebo nesprávnym úradným postupom“. Táto námietka dovolacieho súdu je však nepodložená a v rozpore so skutočnosťami uvádzanými v oboch rozsudkoch všeobecných súdov. ...</i> <i>Oba nižšie súdy sa zaoberali splnením (stručných) podmienok priznania nároku na náhradu škody spôsobenej nesprávnym úradným postupom a nezákonným rozhodnutím, ako tieto vyplývajú zo zákona č. 58/1969 Zb. Nie je preto zrejmé, na základe čoho dovolací súd dospel k záveru, že oba súdy nedôsledne skúmali zákonné podmienky na uplatnenie nároku na náhradu škody. Takýto nepodložený záver je jednoznačne prejavom arbitrárneho, neodôvodneného a nepresvedčivého rozhodnutia Najvyššieho súdu SR ako dovolacieho súdu.</i> <i>Najvyšší súd v namietanom rozhodnutí sa tiež nevysporiadal s vyjadrením sťažovateľa k mimoriadnemu dovolaniu, v ktorom tento obsiahlo argumentuje, akým spôsobom boli splnené zákonné podmienky na uplatnenie nároku na náhradu škody v zmysle zákona č. 58/1969 Zb. Toto vyjadrenie najvyšší súd nijako nevzal do úvahy, jednoducho ho ignoroval a nevyhodnotil ho. Rozhodol tak jednostranne len na podklade mimoriadneho dovolania generálneho prokurátora, ktoré však v konečnom dôsledku poslúžilo len ako prostriedok na iniciovanie konania na najvyššom súde, keďže najvyšší súd sa napokon odchýlil aj od tvrdení uvedených v tomto podaní generálneho prokurátora.»</i> Namietané nedostatky napadnutého uznesenia najvyššieho súdu mali podľa sťažovateľky za následok zásah do princípu právnej istoty, ktorého súčasťou je legitímna predvídateľnosť postupu orgánov verejnej moci, ako aj do práva na spravodlivý proces.
ratio decidendi	Je zrejmé, že k najväčšiemu napätiu medzi právnymi princípmi dochádza v tzv. kasačnom systéme mimoriadnych opravných prostriedkov. Dôsledkom kasácie je totiž na jednej strane zrušenie už raz právoplatného rozhodnutia, teda odstránenie vytvoreného stavu právnej istoty, avšak bez toho, aby bol súčasne (bezprostredne) nahradený stavom novej právnej istoty v podobe nového (konečného a právoplatného) súdneho rozhodnutia. Z ústavnej požiadavky zabezpečenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy tak pre zákonodarcu vyplýva pozitívny záväzok, aby v prípade, že zavedie tzv. kasačný systém pri rozhodovaní o mimoriadnych opravných prostriedkoch, zabezpečil efektívny vplyv kasačného rozhodnutia na ďalšie konanie tak, aby mohlo čo najrýchlejšie smerovať k odstráneniu obnoveného stavu právnej neistoty takým spôsobom, aby už nebol potrebný opätovný zásah vyššieho súdu na základe ďalšieho mimoriadneho opravného prostriedku. Prostriedkami takého efektívneho vplyvu je najmä záväznosť vyslovených právnych názorov v kasačnom rozhodnutí pre súdy, ktoré majú o veci znova alebo ďalej konať. Všeobecný súd je povinný vykladať ustanovenia týkajúce sa mimoriadnych opravných prostriedkov práve vo svetle toho, čo vyjadruje „mimoriadnosť“ opravných prostriedkov – rovnováha medzi právnou istotou nastolenou (napadnutým) právoplatným rozhodnutím na jednej strane a záujmom účastníkov a v neposlednom rade aj spoločnosti na správnosti súdnych rozhodnutí a na zabezpečení ústavných práv účastníkov v konaní, ktoré vydaniu rozhodnutia predchádza, na strane druhej. Táto požiadavka nevyhnutne neznamená, ako tvrdí sťažovateľka, že by sa ustanovenia o prípustnosti a dôvodnosti mimoriadneho opravného prostriedku mali vykladať vždy „reštriktívne“. Uprednostňovanie reštriktívneho výkladu by totiž znamenalo priznať „v pochybnostiach“ o výklade vždy prednosť zachovaniu právnej istoty v podobe právoplatného rozhodnutia na úkor jeho správnosti (najmä zákonnosti), hoci z už podaného výkladu vyplýva, že zmyslom úpravy mimoriadnych opravných prostriedkov je práve vyrovnávanie týchto ústavných požiadaviek, ktoré vyplývajú z čl. 46 ods. 1 ústavy. Úlohou všeobecného súdu je však pri výklade jednotlivých právnych noriem upravujúcich prípustnosť a dôvodnosť mimoriadneho opravného prostriedku (ako napokon pri výklade všetkých právnych noriem) vykladať ich vždy s ohľadom na účel (telos), ktorému majú podľa prejavenej a poznateľnej vôle zákonodarcu slúžiť, a v súlade so systematickou zákonodarcom vymedzených dôvodov mimoriadneho opravného prostriedku. Splnenie podmienok konaní o mimoriadnom opravnom

prostriedku, ako aj naplnenie určitého dovolacieho dôvodu je súd povinný vyčerpávajúco odôvodniť.

Ďalej je súd povinný v prípade, že na základe mimoriadneho opravného prostriedku dospeje k záveru, že podmienky jeho prípustnosti a dovôdnosti sú splnené a že treba prelomiť napadnuté (právoplatné) súdne rozhodnutie, využiť dostupné procesné prostriedky na to, aby takto odstránený stav právnej istoty buď okamžite nahradil „novou“ právnou istotou v podobe nového meritórneho rozhodnutia, alebo aby nižšie súdy pre ďalšie konanie zaviazal natoľko jednoznačným právnym názorom, aby bolo v ďalšom konaní možné čo najrýchlejšie dospieť k novému (právoplatnému) rozhodnutiu, o ktorom bude možné rozumne predpokladať, že bude v súlade s právnym názorom súdu, ktorý o mimoriadnom opravnom prostriedku rozhodoval.

Z odôvodnení rozsudkov okresného súdu i krajského súdu vyplýva, že v konaní bolo zistené a nebolo sporné, že daňová kontrola prebiehala aj na účely kontroly dane z príjmov právnických osôb za rok 1997, a to od apríla, resp. mája 1998, že v rámci tejto daňovej kontroly bolo vydaných niekoľko predbežných opatrení, ktorými bolo zasiahnuté do majetkovej sféry sťažovateľky (zadržanie nadmerných odpočtov v sume takmer 900 000 Sk a pod.), no ktoré neboli nikdy zrušené pre nezákonnosť, že výsledkom daňovej kontroly bolo okrem iného rozhodnutie správcu dane z 15. novembra 1999, ktorým bola sťažovateľke dorubená daň z príjmov právnických osôb v sume takmer 7 miliónov Sk, že toto rozhodnutie bolo zrušené ako nezákonné rozsudkom najvyššieho súdu a že v novom rozhodnutí z novembra 2001 bola dorubená suma dane už „len“ 37 600 Sk.

Ďalej bolo zo znaleckých posudkov zistené, že uvedené opatrenia mali negatívny vplyv na podnikanie sťažovateľky, zhoršenie jej hospodárskej situácie a zníženie zisku, ktorý by bez týchto opatrení (zrejme) bola dosiahla.

Konajúce súdy ďalej výslovne uviedli, že sú si vedomé toho, že žiadne z predbežných opatrení vydaných voči sťažovateľke počas daňovej kontroly nebolo zrušené ako nezákonné, hoci to je predpokladom uplatnenia nároku zo zodpovednosti štátu za nezákonné rozhodnutie (§ 4 ods. 1 zákona č. 58/1969 Zb. o zodpovednosti za škodu spôsobenú rozhodnutím orgánu štátu alebo jeho nesprávnym úradným postupom, ďalej len „zákon č. 58/1969 Zb.“).

Napriek tomu však dospeli v podstate k záveru, že celú daňovú kontrolu vykonávanú voči sťažovateľke vrátane predbežných opatrení vydaných v rámci nej treba považovať za nesprávny úradný postup, pri ktorom zrušenie alebo deklarácia jeho nezákonnosti nie je podmienkou uplatnenia nároku (§ 18 ods. 1 zákona č. 58/1969 Zb.). Keďže znalecké posudky skúmali vplyv celej daňovej kontroly na hospodársku situáciu sťažovateľky a v podstate uznali príčinnú súvislosť medzi ňou a poklesom ziskovosti sťažovateľky a súdy vyhodnotili túto daňovú kontrolu vrátane vydaných predbežných opatrení ako nesprávny úradný postup, je podľa názoru ústavného súdu úplne zjavné, že súdy „dôsledne skúmali“ tak podmienky nároku na náhradu škody v dôsledku nezákonného rozhodnutia, ktorých naplnenie neuznali, ako aj podmienky nároku na náhradu škody v dôsledku nesprávneho úradného postupu, s ktorých splnením sa v prerokúvanej veci stotožnili.

Otázka, či je takýto výklad zaujatý oboma súdmi správny, je, ako už bolo uvedené, otázkou právneho posúdenia veci, čo však zakladá iný dovolací dôvod, na ktorý však dovolací súd prihliada len v rámci (mimoriadne)dovolacích dôvodov uplatnených (mimoriadnym) dovolateľom, t. j. generálnym prokurátorom.

Podľa názoru ústavného súdu tak najvyšší súd nemohol ústavne akceptovateľne dospieť k záveru, že súdy „nedôsledne skúmali zákonné podmienky“ nároku na náhradu škody v zmysle zákona č. 58/1969 Zb., ani k záveru, že ich právoplatné rozsudky treba kvôli výskytu inej vady konania podľa § 243b ods. 2 (v spojení s § 243h) OSP zrušiť. Ak tak najvyšší súd napriek tomu v napadnutom uznesení urobil, porušil tým práva sťažovateľky zaručené v čl. 46 ods. 1 ústavy i v čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Zásah do práv sťažovateľky je navyše umocnený tým, že najvyšší súd v dôsledku nesprávneho zistenia inej vady v konaní zrušil rozsudky krajského súdu aj okresného súdu a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie.

Keďže platná právna úprava (na rozdiel napríklad od § 477 Civilného súdneho poriadku č. 113/1895 r. z. účinného na území Českej republiky pred 1. januárom 1951) nerozlišuje medzi zrušením rozsudku a zrušením jemu predchádzajúceho konania, tak dôsledkom zrušenia rozsudku súdu prvého stupňa je to, že konanie sa vracia do

momentu tesne pred vyhlásením tohto rozsudku. V zásade by bolo teda možné vychádzať aj z toho, že zrušením rozsudku súdu prvého stupňa sa bez ďalšieho neruší napríklad jeho uznesenie, ktorým bolo dokazovanie vyhlásené za skončené (§ 120 ods. 4 OSP), a prvostupňový súd tak môže bez ďalšieho považovať dokazovanie naďalej za skončené a určiť len termín na vyhlásenie nového rozsudku (§ 156 ods. 2 OSP per analogiam).

V tu prerokúvanej veci je však zrejme, že ak má okresný súd skutočne rešpektovať právny názor vyslovený v zrušovacom uznesení najvyššieho súdu, bude nútený svoje uznesenie o skončení dokazovania zrušiť a v dokazovaní (a tým v ďalšom konaní) pokračovať. Tým sa však žalovanému štátu, ktorý bol pôvodne neúspešný, opätovne vytvorí priestor na otvorenie celej prerokúvanej veci, najmä na navrhovanie nových dôkazov a uplatňovanie nových skutočností (§ 120 ods. 4 OSP a contrario).

V dôsledku nedostatočného usmernenia najvyššieho súdu v jeho uznesení nebude okresnému súdu vôbec zrejme, aký postup a rozhodnutie má zvoliť, aby naplnil požiadavku „dôsledného skúmania zákonných podmienok na uplatnenie nároku na náhradu škody“. To je však vo výsledku to isté, akoby sa celé konanie začalo znova od počiatku a doterajších desať rokov v podstate vyšlo navnivoč.

Takýto postup však podľa názoru ústavného súdu nemožno akceptovať nielen z hľadiska práva na prerokovanie veci v primeranej lehote zaručeného taktiež v čl. 6 ods. 1 dohovoru, ale ani z hľadiska ďalšieho aspektu práva na spravodlivé súdne konanie, ktorým je požiadavka na rovnosť zbraní (podobne čl. 47 ods. 3 ústavy).

Je totiž zrejme, že účastník, ktorý bol v pôvodnom konaní neúspešný napríklad z dôvodu, že neunesol dôkazné bremeno, môže v novom konaní (poznajúc už názor súdov všetkých inšancií) tieto následky svojej procesnej zodpovednosti odvrátiť, keďže sa mu opätovne otvára možnosť neobmedzene prednášať nové dôkazy a námietky. Ale aj v ostatných prípadoch sa tým umožňuje pôvodne neúspešnému účastníkovi využiť znalosť argumentácie súdov, ktoré vo veci už raz rozhodli, na precizovanie svojich zanedbaných prednesov a podaní, prednesenie zanedbaných alebo opomenutých námietok, teda na opätovný pokus o odvrátenie následkov neunesenia procesnej zodpovednosti v podobe svojho neúspechu v (pôvodnom) konaní.

Z obsahu rozsudkov okresného súdu a krajského súdu na jednej strane a obsahu mimoriadneho dovolania generálneho prokurátora na strane druhej je zrejme, že kľúčový bod sporný medzi nimi možno zjednodušene formulovať takto: má nezákonnosť rozhodnutia o dorubení dane, ktoré bolo výsledkom daňovej kontroly, počas ktorej boli daňovému subjektu ukladané rôzne povinnosti a obmedzenia v podobe (aj) predbežných opatrení, samo osebe za následok aj nezákonnosť celej daňovej kontroly vrátane vydaných predbežných opatrení, hoci tieto samy nikdy ako nezákonné zrušené neboli? Takáto otázka je podľa názoru ústavného súdu jednoznačne otázkou právnu, ktorú treba riešiť výkladom príslušných ustanovení zákona č. 58/1969 Zb.

Kým krajský súd a okresný súd túto otázku zodpovedali v podstate kladne, generálny prokurátor vo svojom mimoriadnom dovolaní navrhuje zodpovedať ju záporne a striktnejšie sa držať systematiky a textu zákona č. 58/1969 Zb. Je úlohou najvyššieho súdu rozhodnúť, ktorý z týchto výkladov (alebo aký iný výklad) je správny.

Ústavný súd, samozrejme, nepopiera, že ide o mimoriadne náročnú právnu otázku, keďže pri nej prichádzajú do úvahy viaceré interpretačné postupy, ktoré môžu viesť dokonca k diametrálne odlišným záverom, takže konečné rozhodnutie musí byť výsledkom váženia mnohých argumentov. Práve ovplyvňovanie a zjednocovanie judikatúry vyslovovaním zásadných právnych názorov na výklad jednoduchého (podústavného) práva je však podľa názoru ústavného súdu neodhateľnou úlohou najvyššieho súdu pri naplňaní princípu právnej istoty ako súčasťou právneho štátu.

V nadväznosti na vyriešenie tejto otázky je potom možné a potrebné zvoliť aj spôsob rozhodnutia najvyššieho súdu vo veci. Ústavný súd považuje za potrebné opätovne upozorniť na ústavnoprávny rozmer spôsobu rozhodovania v prípadoch, keď sa zasahuje do už právoplatného rozhodnutia.

Ustanovenie § 243b ods. 2 (v spojení s § 243i ods. 2) OSP ukladá najvyššiemu súdu povinnosť zmeniť dovolaním napadnuté rozhodnutie, ak má najvyšší súd na takéto rozhodnutie vytvorený dostatočný skutkový podklad. Je zrejme, že zmena právoplatného rozhodnutia na rozdiel od jeho zrušenia síce do raz vytvoreného stavu právnej istoty zasahuje, zároveň však novovytvorený stav právnej neistoty odstraňuje okamžitým nastolením právnej istoty novej. Prekvapivým momentom vyplývajúcim z takého spôsobu rozhodovania možno podľa názoru ústavného súdu efektívne čeliť nariadením

	pojednávania pred dovolacím súdom, ktoré Občiansky súdny poriadok umožňuje v § 243a ods. 1 (v spojení s § 243i ods. 2) OSP. Takýto postup, teda konečné rozhodnutie dovolacieho súdu vo veci samej s prípadným konaním dovolacieho pojednávania možno podľa názoru ústavného súdu vzhľadom na počet vecí, u ktorých by tento postup prichádzal do úvahy, a s tým spojenú nevýznamnú záťaž pre dovolací súd, považovať za efektívnejší spôsob naplňania ústavných požiadaviek vyplývajúcich z čl. 46 ods. 1 i čl. 48 ods. 2 ústavy než zrušovanie rozhodnutí nižších súdov (len) kvôli nesprávnemu právnemu posúdeniu veci. Pokiaľ najvyšší súd pri rozhodovaní o (mimoriadnom) dovolaní pristúpi ku kasácii napadnutého rozhodnutia, je podľa názoru ústavného súdu potrebné dôsledne skúmať, či je nevyhnutné zrušiť z rovnakého dôvodu aj rozhodnutie súdu prvého stupňa, a tým zmarit' efekt vytvorený tým, že na vec sa vzťahujú obmedzenia vyplývajúce z úpravy odvolacieho konania. Na druhej strane je v prípade kasácie rozhodnutia nevyhnutné, aby z odôvodnenia dovolacieho rozhodnutia bol dostatočne jasne odvoditeľný zrozumiteľný záväzný právny názor (§ 243d ods. 1 druhá veta v spojení s § 243i ods. 2 OSP), ktorým sa majú sudy v ďalšom (novom) konaní spravovať. Zo všetkých týchto dôvodov ústavný súd vyslovil porušenie základného práva sťažovateľky na súdnu ochranu zaručeného v čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj jej práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením najvyššieho súdu z decembra 2011. V nadväznosti na to potom ústavný súd v súlade s čl. 127 ods. 2 ústavy a § 56 ods. 2 a ods. 3 písm. b) zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon ústavnom súde“) toto uznesenie zrušil a vrátil vec najvyššiemu súdu na ďalšie konanie. Najvyšší súd tak bude povinný znova prerokovať mimoriadne dovolanie generálneho prokurátora a rozhodnúť o ňom, pričom bude viazaný právnym názorom ústavného súdu vysloveným v tomto náleze. <u>Ústavný súd rozhodol tak, že uznesením najvyššieho súdu bolo porušené základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu zaručené v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a jej právo na spravodlivé súdne konanie zaručené v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.</u> <u>Uznesenie najvyššieho súdu zrušuje a vec vracia najvyššiemu súdu na ďalšie konanie.</u>
použité odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, EStP a iných súdov	Ústavný súd SR: PL. ÚS 43/95, PL. ÚS 38/99, II. ÚS 58/2010, I. ÚS 252/05 Najvyšší súd SR: 5 Cdo 253/2008

spisová značka	II. ÚS 266/2013
sudca spravodajca	Lajos Mészáros
druh konania	čl. 127 ods. 1 ústavy konanie o sťažnostiach fyzických a právnických osôb
druh rozhodnutia a spôsob vybavenia	nález – vyhovené
dátum rozhodnutia	12. septembra 2009
dotknuté články ústavy, ústavných zákonov a medzinárodných zmlúv	čl. 17 ods. 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky čl. 5 ods. 1 a 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd
skutkový stav a základné fakty	Zo sťažnosti vyplýva, že proti sťažovateľovi sa vedie trestné stíhanie pre zločin týrania blízkej a zverenej osoby podľa § 208 ods. 1 písm. a) a ods. 2 písm. d) Trestného zákona na základe uznesenia vyšetrovateľa z 15. februára 2013. Uznesením okresného súdu zo 16. februára 2013 bol sťažovateľ vzatý do preventívnej väzby v zmysle § 71 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku. Proti uzneseniu podal sťažovateľ 16. februára 2013 ústne priamo do zápisnice o výsluchu obvineného sťažnosť. Z dôvodu, že bol vzatý do väzby a sám si v určenej lehote nezvolil obhajcu, opatrením okresného súdu z 21. februára 2013 mu bola ustanovená obhajkyňa, ktorá predmetné opatrenie prevzala 26. februára 2013 spolu s rovnopisom uznesenia

	okresného súdu o vzatí do väzby, ako aj s rovnopisom zápisnice o výsluchu obvineného zo 16. februára 2013. Obhajkyňa ešte 26. februára 2013 nahliadla do vyšetrovacieho spisu a následne po naštudovaní jeho obsahu 28. februára 2013 navštívila sťažovateľa v ústave na výkon väzby, a to na účely dohody o spôsobe obhajoby a ďalšom postupe. Sťažovateľ zároveň podpísal písomný sľub na účel nahradenia väzby pre prípad, ak by aj nadriadený súd rozhodujúci o sťažnosti uznal dôvod väzby. Dňa 1. marca 2013 bolo písomné odôvodnenie sťažnosti proti uzneseniu o vzatí do väzby osobne doručené ustanovenou obhajkyňou do podateľne okresného súdu. Neskôr vyšlo najavo, že krajský súd 1. marca 2013 rozhodol o zamietnutí sťažnosti, pričom konštatoval, že hoci sťažovateľ podal proti uzneseniu okresného súdu sťažnosť, túto do konania neverejného zasadnutia krajského súdu neodôvodnil ani sám, ani prostredníctvom ustanovenej obhajkyne. Porušenie označených článkov ústavy a dohovoru spočíva podľa sťažovateľa predovšetkým v tom, že bol vzatý do väzby na základe nesprávneho postupu všeobecných súdov. Sťažnosť proti uzneseniu okresného súdu podal včas, keďže ju podal okamžite po vyhlásení uznesenia v jeho prítomnosti 16. februára 2013. Ustanovenej obhajkyňi bolo uznesenie o vzatí do väzby doručené 26. februára 2013. Podľa § 187 ods. 1 poslednej vety Trestného poriadku ak sa uznesenie oznamuje tak obvinenému, ako aj jeho obhajcovi, plynie lehota od toho oznámenia, ktoré bolo vykonané najneskoršie. Podľa názoru sťažovateľa jeho obhajkyňi plynula samostatne trojdňová lehota na podanie sťažnosti v mene sťažovateľa, ktorá sa v súlade s ustanovením § 63 ods. 3 Trestného poriadku počítala od 27. februára 2013 a končila sa uplynutím dňa 1. marca 2013 (keďže mesiac február mal iba 28 dní). Okresný súd napriek tomu, že doručoval rovnopis uznesenia o vzatí do väzby ustanovenej obhajkyňi, ktorá ho prevzala 26. februára 2013, predložil vec na rozhodnutie krajskému súdu už 27. februára 2013, teda počas plynutia trojdňovej lehoty na podanie sťažnosti obhajkyňi sťažovateľa, čím postupoval jednoznačne v rozpore s ustanovením § 190 ods. 2 Trestného poriadku. Sťažovateľ zdôrazňuje, že <i>„hoci sa väzobné veci vybavujú prednostne, v tomto prípade sa nejednalo o podanie sťažnosti proti uzneseniu o nevzatí do väzby, ani o podanie sťažnosti proti uzneseniu o vzatí do väzby v konaní podľa § 204 ods. 1 Trestného poriadku alebo v situácii, keď sudca pre prípravné konanie rozhoduje podľa § 76 ods. 3 alebo 4 Trestného poriadku, ktoré skutočnosti by odôvodňovali predloženie veci prvostupňovým súdom nadriadenému súdu bez meškania v zmysle ustan. § 190 ods. 3 Trestného poriadku“</i>. Preto bolo na mieste, aby okresný súd počkal aspoň tie tri dni od doručenia uznesenia obhajkyňi a až potom predložil vec krajskému súdu. Nesprávne postupoval aj krajský súd, ktorý rozhodol predčasne, a to už na druhý deň po predložení spisu okresným súdom, keď do skončenia dňa 1. marca 2013 ešte plynul ustanovenej obhajkyňi posledný deň lehoty na podanie sťažnosti. Z dôvodu takéhoto chybného postupu krajský súd neprihliadol na argumenty uvedené v písomnom odôvodnení sťažnosti z 28. februára 2013 doručenej okresnému súdu 1. marca 2013. Nezaoberal sa teda ani sťažovateľom ponúknutými zárukami na nahradenie väzby písomným sľubom a dohľadom probačného a mediačného úradníka. Podľa oznámenia právnej zástupkyne sťažovateľa zo 14. augusta 2013 a podľa vlastného zistenia ústavného súdu bol sťažovateľ z väzby prepustený 13. augusta 2013, a to uznesením okresného súdu v spojení s uznesením krajského súdu.
ratio decidendi	Pri konkrétnej analýze daného prípadu treba z pohľadu ústavného súdu predovšetkým konštatovať správnosť stanoviska krajského súdu, podľa ktorého ustanovenej obhajkyňi doručením uznesenia okresného súdu nevzniklo samostatné právo podať riadny opravný prostriedok, keďže toto právo prislúchalo iba sťažovateľovi, ktorý ho aj využil hneď po vyhlásení uznesenia okresného súdu, teda ešte predtým, než mu bola obhajkyňa okresným súdom ustanovená. Ústavný súd musí preto v danom prípade posúdiť, či predloženie dôvodov sťažnosti ustanovenou obhajkyňou v trojdňovej lehote počítanej od prevzatia opatrenia, ktorým bola ustanovená za obhajkyňu, možno za daných okolností považovať z časového hľadiska za primerané. Zo skutkového hľadiska je medzi účastníkmi konania nesporné, že sťažovateľ podal proti ústne vyhlásenému a stručne odôvodnenému uzneseniu okresného súdu 16. februára 2013 sťažnosť, ktorú nijako neodôvodnil. Rovnako nie sú pochybnosti

ani o tom, že hoci prejavil záujem o to, aby si v rámci nutnej obhajoby vo väzobnej veci zvolil obhajcu sám, v skutočnosti tak v stanovenej lehote neurobil, a preto mu obhajca musel byť ustanovený súdom, pričom opatrenie okresného súdu o ustanovení obhajcu z 21. februára 2013 ustanovená obhajkyňa prevzala spolu aj s uznesením okresného súdu 26. februára 2013.

Z listinných dôkazov, ktoré mal ústavný súd k dispozícii (a ktoré krajský súd nespochybnil), vyplýva, že ešte v deň doručenia opatrenia ustanovená obhajkyňa nazrela do vyšetrovacieho spisu a prevzala kompletnú fotokópiu spisu. O dva dni na to, teda 28. februára 2013, uskutočnila rozhovor so sťažovateľom v ústave na výkon väzby a toho istého dňa spracovala písomné dôvody sťažnosti proti uzneseniu okresného súdu o vzatí do väzby. Tieto potom osobne doručila do podateľne okresného súdu ďalšieho dňa, teda 1. marca 2013. Nie je zistiteľné, kedy presnejšie sa tak stalo.

Okresný súd predložil spis krajskému súdu na rozhodnutie o sťažnosti ešte 26. marca 2013, pričom spis bol doručený krajskému súdu 27. februára 2013. Dňa 28. februára 2013 bol stanovený termín verejného zasadnutia krajského súdu, a to na 1. marec 2013 o 8.00 h. Verejné zasadnutie sa v tomto čase aj uskutočnilo a trvalo do 8.15 h. Ešte v deň verejného zasadnutia (1. marca 2013) bol spis vrátený okresnému súdu po rozhodnutí o sťažnosti.

Napokon možno z listinných dôkazov usudzovať, že dôvody sťažnosti z 28. februára 2013, ktoré boli doručené osobne do podateľne okresného súdu 1. marca 2013, sa na krajský súd vôbec nedostali. Podľa všetkého došlo totiž k tomu, že ešte pred predložením dôvodov sťažnosti krajskému súdu bol spis 1. marca 2013 z krajského súdu vrátený na okresný súd už ako vybavený (s rozhodnutím o sťažnosti).

Vychádzajúc z načrtnutých skutkových okolností prípadu, je podľa názoru ústavného súdu zrejmé, že tu ide o kolíziu dvoch zložiek práva na spravodlivé súdne konanie pri rozhodovaní o väzbe, a to práva obvineného na obhajobu a jeho práva na urýchlené rozhodnutie o väzbe. Uvedeným právam obvineného zodpovedá povinnosť všeobecných súdov poskytnúť priestor obhajobe a konať a rozhodovať o väzbe urýchlene.

Ústavný súd predovšetkým zdôrazňuje, že obhajobu osôb, ktoré sú vo väzbe, považuje zákon za osobitne významnú. Dáva to najavo aj tým, že v týchto prípadoch je obhajoba povinná [§ 37 ods. 1 písm. a) Trestného poriadku]. Povinnú obhajobu možno realizovať jednak vlastnou voľbou obhajcu zo strany obvineného (ktorá má prednosť), ako aj ustanovením obhajcu zo strany všeobecného súdu (ktoré prichádza do úvahy potom, ako si obvinený obhajcu sám nezvolí). Nemôžu byť pochybnosti v tom smere, že v oboch týchto prípadoch musí byť obvinenému nachádzajúcemu sa vo väzbe zabezpečené plné využitie práva na obhajobu.

Ďalej je vo veci významné, že ustanovená obhajkyňa konala vo veci urýchlene a jej úkony, ktoré napokon vyústili do podania písomných dôvodov sťažnosti proti uzneseniu o vzatí do väzby, boli nepochybne účelné, pričom zároveň zachovávali aj logické poradie. Preto treba konštatovať, že pokiaľ ustanovená obhajkyňa prevzala obhajobu 26. februára 2013 a v tretí deň na to podala písomné dôvody sťažnosti, konala primerane svojím povinnostiam v súlade tak so záujmom sťažovateľa na účinnej obhajobe, ako aj na urýchlenom konaní a rozhodovaní o ďalšom trvaní obmedzenia jeho osobnej slobody. Pri uplatňovaní obhajobných práv sťažovateľa preto k nijakému pochybeniu, a to či už zo strany sťažovateľa, alebo zo strany stanovenej obhajkyne nedošlo.

V uvedenom smere nemožno akceptovať námietku krajského súdu, ktorý vidí pochybenie zo strany sťažovateľa v tom, že hoci prejavil záujem zvoliť si obhajcu (na čo mu bola poskytnutá aj lehota), napokon tak neurobil, a preto obhajca mu musel byť ustanovený súdom. Inými slovami, ak by bol sťažovateľ hneď okresnému súdu vyhlásil, že obhajcu si sám nezvolí a má mu byť ustanovený, mohol mať obhajcu už skôr a dôvody sťažnosti mohli byť tak isto podané už skôr.

Krajský súd sťažovateľovi vlastne vyčíta, že hoci pôvodne prejavil vôľu zvoliť si obhajcu sám, napokon tak neurobil, čím spôsobil prietah v konaní o väzbe a v konečnom dôsledku aj to, že krajský súd nemal pri rozhodovaní o sťažnosti proti vzatí do väzby k dispozícii písomné odôvodnenie sťažnosti podané ustanovenou obhajkyňou. Takýto výklad treba považovať z ústavnoprávneho hľadiska za neakceptovateľný. Otázka využitia či nevyžitia práva zvoliť si obhajcu v prípadoch povinnej obhajoby nemôže byť riešená na úkor obhajobných práv obvineného, a to dokonca do tej miery, že dôjde k úplnému eliminovaniu tohto práva.

	Za uvedeného stavu nebol akceptovateľný postup krajského súdu, ktorému muselo byť známe, že k ustanoveniu obhajcu došlo až 26. februára 2013, a ktorý rozhodol o sťažnosti 1. marca 2013, teda už na tretí deň počítaný odo dňa, keď došlo k ustanoveniu obhajcu. Vychádzajúc zo všetkých uvedených skutočností, došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy, ako aj jeho práva na slobodu podľa čl. 5 ods. 1 písm. c) a ods. 4 dohovoru <u>Ústavný súd rozhodol tak, že krajský súd v namietanom konaní porušil základné právo sťažovateľa na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj jeho právo na slobodu podľa čl. 5 ods. 1 a 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.</u> <u>Uznesenie krajského súdu zrušuje.</u>
použité odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, ESEP a iných súdov	***

Nález – prietahy v konaní:

spisová značka	II. ÚS 179/2013
sudca spravodajca	Sergej Kohut
druh konania	čl. 127 konanie o sťažnostiach fyzických a právnických osôb
druh rozhodnutia a spôsob vybavenia	nález – vyhovené
dátum rozhodnutia	4. septembra 2013
dotknuté články ústavy, ústavných zákonov a medzinárodných zmlúv	čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd
skutkový stav a základné fakty	Sťažovateľ namietal porušenie označených práv postupom okresného súdu v konaní o náhradu škody, ktoré začalo v roku 1998.
ratio decidendi	1. Pokiaľ ide o kritérium zložitost' veci, posúdením namietaného konania podľa prvého kritéria ústavný súd dospel k záveru, že preskúmané konanie nie je po právnej ani skutkovej stránke zložitá – jeho predmetom je nárok na náhradu škody, teda ide o vec patriacu do štandardnej rozhodovacej činnosti všeobecných súdov. Napokon ani podpredseda okresného súdu vo svojom vyjadrení nenamietal zložitost' veci. Doterajšia dĺžka namietaného konania nebola teda závislá od zložitosti veci. 2. Pri hodnotení ďalšieho kritéria, teda správania sťažovateľa v preskúmanom konaní, ústavný súd zistil, že aj sťažovateľ výrazne prispel svojím správaním k doterajšej dĺžke konania, na čo poukázal aj okresný súd vo svojom vyjadrení k sťažnosti. Na ťarchu sťažovateľa z pohľadu zbytočných prietahov v napadnutom konaní možno pripísať skutočnosť, že opakovane (celkovo 9-krát) žiadal okresný súd o odročenie nariadeného pojednávania. 3. Napokon sa ústavný súd zaoberal postupom okresného súdu v napadnutom konaní a zistil, že k predĺženiu konania došlo aj v dôsledku nečinnosti okresného súdu. V postupe okresného súdu sa vyskytli obdobia nečinnosti, konkrétne (7 mesiacov), (3 mesiace) a (6,5 mesiaca), ktoré ústavný súd posúdil ako zbytočné prietahy v namietanom konaní. Napokon ústavný súd konštatuje, že už samotná dĺžka trvania konania, ktorá predstavuje takmer 12 rokov, sama osebe signalizuje porušenie základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote (aj keď vec bola opakovane aj na krajskom súde, resp. na najvyššom súde z dôvodu rozhodovania o opravnom prostriedku, čo nemožno pripočítať na ťarchu okresného súdu). <u>Ústavný súd rozhodol tak, že základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom okresného súdu v namietanom konaní porušené bolo.</u>

	<u>Okresnému súdu prikazuje konať bez zbytočných prieťahov.</u> <u>Sťažovateľovi priznáva finančné zadosťučinenie v sume 2 000 €.</u>
použité odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, ESEP a iných súdov	***

spisová značka	II. ÚS 472/2012
sudca spravodajca	Ivetta Macejková
druh konania	čl. 127 konanie o sťažnostiach fyzických a právnických osôb
druh rozhodnutia a spôsob vybavenia	nález – vyhovené
dátum rozhodnutia	10. septembra 2013
dotknuté články ústavy, ústavných zákonov a medzinárodných zmlúv	čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky
skutkový stav a základné fakty	Sťažovateľ namietal porušenie označených práv postupom okresného súdu v konaní o námietkach proti zmenkovému platobnému rozkazu, ktoré začalo v roku 2009.
ratio decidendi	1. Predmetom konania na okresnom súde je rozhodovanie o námietkach proti zmenkovému platobnému rozkazu. Po právnej stránke ide o vec, ktorá sa nevymyká bežnej rozhodovacej činnosti všeobecných súdov. Zo zistení ústavného súdu vyplýva, že doterajší priebeh konania ovplyvnila faktická zložitosť veci (potreba znaleckého posudku v odbore písomoznalctva), pričom na tento účel okresný súd postupne ustanovil viacerých súdnych znalcov. 2. Ústavný súd nezistil významné okolnosti, ktoré by mali byť osobitne zohľadnené na ich ťarchu pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v napadnutom konaní k zbytočným prieťahom. 3. Vychádzajúc z obsahu spisu vedeného okresným súdom, ústavný súd konštatuje, že okresný súd takmer 3 roky vykonával v predmetnej veci len úkony na zabezpečenie vyhotovenia znaleckého posudku. Okresný súd postupoval v predmetnom konaní v zásade plynulo a realizoval najmä vo vzťahu k ustanoveným znalcom veľký počet procesných úkonov. Nepredloženie znaleckých posudkov v určenej lehote okresný súd nenechával bez povšimnutia a ich predloženie písomne urgoval väčšinou aj pod hrozbou možnosti uloženia poriadkovej pokuty, ktorú aj následne uložil. I keď v konaní okresného súdu neboli zistené dlhšie obdobia nečinnosti a okresný súd konal vo veci v zásade plynulo, zisteným nedostatkom v činnosti okresného súdu je predovšetkým jeho neefektívny postup týkajúci sa zabezpečenia vyhotovenia znaleckého posudku, keď sa okresnému súdu nepodarilo zabrániť sťažovaniu postupu konania zo strany ustanovených znalcov a k vypracovaniu znaleckého posudku došlo až takmer 3 roky po ustanovení prvého znalca na jeho vypracovanie. <u>Ústavný súd rozhodol tak, že základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom okresného súdu porušené bolo.</u> <u>Sťažovateľovi priznáva primerané finančné zadosťučinenie v sume 1 000 €.</u>
použité odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, ESEP a iných súdov	***

spisová značka	II. ÚS 277/2013
sudca spravodajca	Juraj Horváth
druh konania	čl. 127 konanie o sťažnostiach fyzických a právnických osôb
druh rozhodnutia a spôsob vybavenia	nález – vyhovené
dátum rozhodnutia	12. septembra 2013
dotknuté články ústavy, ústavných zákonov a medzinárodných zmlúv	čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd
skutkový stav a základné fakty	Sťažovateľ namietal porušenie označených práv postupom okresného súdu v konaní o finančných nárokoch za škodu spôsobenú na zdraví, ktoré začalo v roku 2004.
ratio decidendi	1. Ústavný súd konštatuje, že na jednej strane by bolo možné posudzované konanie

	považovať za skutkovo náročnejšie, keďže s ohľadom na predmet konania, ktorým bolo v danom prípade uplatnenie finančného nároku, resp. finančných nárokov za škodu spôsobenú na zdraví, bola na okresný súd kladená vyššia miera náročnosti, čo do dokazovania, najmä pri zadovážovaní potrebných listinných dôkazov, ktoré bolo napokon zavŕšené aj vypracovaním znaleckého posudku, avšak na strane druhej podľa názoru ústavného súdu vzhľadom na mimoriadnu citlivosť tohto konania nemôžu byť tieto skutočnosti absolútnym ospravedlnením jeho celkovej neprimeranej dĺžky. 2. Podľa ústavného súdu sťažovateľ svojím bezprostredným konaním nijako neprispel k predĺženiu tohto konania, práve naopak, z dôvodu svojej imobility, kvôli ktorej sa objektívne nemohol osobne zúčastňovať pojednávania, zveril svoje zastupovanie kvalifikovanému právnenému zástupcovi, ktorý sa okrem objektívnych dôvodov (napr. zhoršenie zdravotného stavu, pozn.) pojednávaní riadne zúčastňoval. Ústavný súd však dáva do pozornosti, že sťažovateľ musí strpieť zdržanie sa, resp. predĺženie konania z dôvodu rozhodovania o jeho riadnych a mimoriadnych opravných prostriedkoch v období, keď sa z týchto dôvodov vec nenachádzala na okresnom súde, ale na súdoch vyššej inštancie. 3. Ústavný súd konštatuje, že v postupe okresného súdu síce nezistil žiadne výrazné časové vákuum, ktoré by negatívne ovplyvnilo celkovú dĺžku posudzovaného konania (najdlhšie zistené obdobie nečinnosti bolo zistené v trvaní iba viac ako 4 mesiace, pozn.), avšak vzhľadom na mimoriadne citlivý charakter konania a jeho dopad na existenčnú sféru sťažovateľa nemožno celkovú dĺžku tohto konania (viac ako 9 rokov, pozn.) považovať za takú, ktorá by korešpondovala s imperatívom vyjadreným v sťažovateľom napádanom čl. 6 ods. 1 dohovoru poskytujúcom záruku na okolnostiam primeranú dĺžku súdneho konania. <u>Ústavný súd rozhodol tak, že základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote zaručené v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom okresného súdu v namietanom konaní porušené bolo.</u> <u>Sťažovateľovi priznáva primerané finančné zadost'učinenie v sume 1 500 €.</u>
použité odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, ESEP a iných súdov	***

spisová značka	II. ÚS 326/2013
sudca spravodajca	Juraj Horváth
druh konania	čl. 127 konanie o sťažnostiach fyzických a právnických osôb
druh rozhodnutia a spôsob vybavenia	nález – vyhovené
dátum rozhodnutia	12. septembra 2013
dotknuté články ústavy, ústavných zákonov a medzinárodných zmlúv	čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd
skutkový stav a základné fakty	Sťažovateľ namietal porušenie označených práv postupom okresného súdu v konaní o náhradu škody spôsobenej nesprávnym úradným postupom orgánu verejnej moci, ktoré začalo v roku 2009.
ratio decidendi	1. Ústavný súd konštatuje, že, súdiac z celkovej dĺžky posudzovaného konania (okresný súd danú vec prerokúva viac ako 4 roky, pričom vo veci nenariadil ešte ani jedno pojednávanie, pozn.), ako aj z hľadiska hodnotenia plynulosti a efektívnosti postupu okresného súdu v interakcii s predmetom konania, v danej veci ide o vec, ktorá tvorí štandardnú súčasť rozhodovacej činnosti všeobecných súdov, ktorú tak po právnej, ako ani po skutkovej stránke nemožno hodnotiť ako náročnú. 2. Pokiaľ ide o správanie sťažovateľa ako účastníka posudzovaného konania v procesnom postavení žalobcu, podľa ústavného súdu sťažovateľ žiadnym spôsobom neprispel k predĺženiu tohto konania, napokon v predmetnom konaní sa sťažovateľ ani nemal možnosť „prejaviť“, pretože vo vzťahu k nemu okresný súd dosiaľ nevykonával žiadny procesný úkon. 3. V tejto súvislosti ústavný súd konštatuje, že od podania žaloby sťažovateľom od augusta 2009 okresný súd v tejto veci nevyvíja v podstate žiadnu relevantnú procesnú

	aktivitu, výsledkom ktorej by bolo objasnenie skutočností podstatných pre rozhodnutie vo veci samej. Okresný súd bol v podstate nečinný takmer celú dobu trvania sporu, pretože okrem výzvy z decembra 2010 adresovanej žalovanej na vyjadrenie sa k žalobe, ktorú okresný súd, mimochodom, realizoval po viac ako 1 roku a 3 mesiacoch po podaní žaloby a navyše neurogoval odpoveď, keďže žalovaná sa k žalobe vyjadrila až vo februári 2012, t. j. po viac ako 1 roku a 1 mesiaci od zaslania jej výzvy, a okrem výzvy z októbra 2012, ktorú okresný súd realizoval po viac ako 8 mesiacoch od vyjadrenia sa žalovanej k žalobe a ktorou žiadal pripojiť súvisiace súdne spisy, nevykonal vo veci žiadny iný procesný úkon. <u>Ústavný súd rozhodol tak, že základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote zaručené v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom okresného súdu porušené bolo.</u> <u>Okresnému súdu prikazuje konať vo veci bez zbytočných prieťahov.</u> <u>Sťažovateľovi priznáva primerané finančné zadost'učinenie v sume 2 500 €.</u>
použité odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, ESEP a iných súdov	***

spisová značka	II. ÚS 226/2013
sudca spravodajca	Juraj Horváth
druh konania	čl. 127 konanie o sťažnostiach fyzických a právnických osôb
druh rozhodnutia a spôsob vybavenia	nález – vyhovené
dátum rozhodnutia	26. septembra 2013
dotknuté články ústavy, ústavných zákonov a medzinárodných zmlúv	čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky
skutkový stav a základné fakty	Sťažovateľka namietala porušenie označeného práva postupom okresného súdu v civilnom konaní, ktoré začalo v roku 2009 a postupom krajského súdu v odvolacom konaní ktoré začalo v roku 2011.
ratio decidendi	1. Ústavný súd nezistil žiadnu okolnosť, ktorá by zakladala jej faktickú alebo právnu zložitost' odôvodňujúcu trvanie konania na okresnom súde od októbra 2009 (doručenie žaloby) do decembra 2011 (postúpenie veci krajskému súdu), t. j. spolu takmer 2 roky a 2 mesiace. O uvedenom svedčí aj fakt, že okresný súd rozhodol o žalobe, resp. o neplatnosti uznania dlhu žalovaným vo forme notárskej zápisnice a súhlasu s jej vykonateľnosťou ako exekučného titulu na 2. pojednávaní v auguste 2011. Tak isto nemožno faktickou či právnou zložitost'ou veci nijako odôvodňovať ani trvanie konania na krajskom (odvolacom) súde od decembra 2011 do januára 2013 (rozhodnutia o odvolaniach), resp. do februára 2013, keď bol spis opäť vrátený okresnému súdu, t. j. spolu viac 1 rok a 2 mesiace. 2. Pokiaľ ide o správanie sťažovateľky ako účastníčky konania, ústavný súd predovšetkým uvádza, že v zmysle ustanovení zákona č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a o poplatku za výpis z registra trestov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 71/1992 Zb.“), je splnenie poplatkovej povinnosti, resp. povinnosti zaplatiť súdny poplatok, jednou zo základných podmienok konania. Aj keď na jednej strane je pravdou, že v zmysle ustanovenia § 5 ods. 1 písm. a) zákona č. 71/1992 Zb. poplatková povinnosť vzniká a súdny poplatok je splatný podaním návrhu (žaloby), na strane druhej v zmysle § 10 ods. 1 zákona č. 71/1992 Zb. okresný súd ako súd prvého stupňa je povinný poplatníka – navrhovateľa (žalobcu), v danom prípade sťažovateľku, pod hrozbou zastavenia konania na zaplatenie súdneho poplatku vyzvať s tým, že ak žalobca (sťažovateľka) súdny poplatok v súdom určenej lehote nezplatí, konanie zastaví. Vychádzajúc z uvedeného, napriek tomu, že si sťažovateľka svoju povinnosť zaplatiť súdny poplatok za (návrh) žalobu nesplnila pri jej podaní v októbri 2009, resp. túto povinnosť si splnila až v auguste 2010, túto skutočnosť samu osebe, resp. vzhľadom na ostatné okolnosti prípadu (pozri ďalej, pozn.), nijako nemožno

	považovať za takú, ktorú by z hľadiska prekážok pre plynulosť konania bolo možné pričítať na jej ťarchu. Ústavný súd teda nezistil žiadne také na ťarchu sťažovateľky pričítateľné relevantné skutočnosti, ktoré by okresnému súdu a krajskému súdu bránili postupovať v označených konaniach plynulo a bez prieťahov. 3. Ústavný súd zistil, že postup okresného súdu v namietanom konaní o žalobe sťažovateľky sa nevyznačoval plynulým a efektívnym postupom. V prvom rade treba na ťarchu okresného súdu pričítať zbytočné prieťahy v období od októbra 2009 (podanie žaloby) do júna 2011 (1. pojednávanie vo veci samej), keďže vyzval sťažovateľku na zaplatenie súdneho poplatku až v auguste 2010 (sťažovateľka súdny poplatok zaplatila po výzve, pozn.), t. j. po uplynutí 10 mesiacov, a žalovaného na vyjadrenie sa k žalobe (žalovaný rovnopis žaloby prevzal osobne ešte v apríli 2009, pozn.) až v apríli 2011, t. j. po uplynutí viac ako 18 mesiacov. Aj pokiaľ ide o postup krajského súdu v konaní o odvolaniach účastníkov od decembra 2011 (doručenie spisu) do februára 2013 (vrátenie spisu okresnému súdu), ústavný súd je toho názoru, že ak krajský súd o odvolaniach účastníkov rozhodol až rozsudkom z januára 2013, t. j. po uplynutí viac ako 13 mesiacov, nepostupoval bez zbytočných prieťahov. V tejto súvislosti tak vo vzťahu k postupu okresného súdu, ako aj vo vzťahu k postupu krajského súdu podľa názoru ústavného súdu treba dať sťažovateľke plne za pravdu v tom, že personálne obsadenie všeobecných súdov, ich organizácia a vysoký počet nimi vybavovaných vecí nijako nemožno považovať za dôvody, ktorými by bolo možné ospravedlniť zbytočné prieťahy v označených konaniach. Uvedené platí o to viac, že na základe neplatného uznania dlhu formou notárskej zápisnice a súhlasu s jej vykonateľnosťou ako exekučného titulu bola na návrh vedľajšej účastníčky ako oprávnenej začatá exekúcia predajom bytu slúžiaceho na bývanie sťažovateľky a jej maloletých detí. Keďže v právnej veci sťažovateľky konanie na krajskom súde bolo ukončené rozhodnutím krajského súdu, resp. vrátením veci (spisu) okresnému súdu, a napokon už aj konanie na okresnom súde bolo právoplatne ukončené 20. marca 2013, resp. 5. apríla 2013, ústavný súd nepovažoval za potrebné prikázať označeným všeobecným súdom ďalej konať vo veci bez zbytočných prieťahov. <u>Ústavný súd rozhodol tak, že základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom okresného súdu v namietanom konaní porušené bolo.</u> Sťažovateľke priznáva primerané finančné zadosťučinenie v sume 1 000 €.
použité odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, ESEK a iných súdov	***

Spracovala: JUDr. Gabriela Lacková

Upozornenie:

Prehľad vybraných rozhodnutí Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „prehľad“) je neoficiálnym dokumentom, ktorý slúži výlučne na informovanie o rozhodovacej činnosti Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“). Prehľad zostavuje Analytické oddelenie Odboru súdnych poradcov a súdnej agendy Kancelárie Ústavného súdu Slovenskej republiky z rozhodnutí ústavného súdu, písomne vyhotovených a odoslaných účastníkom konania v danom období. Prehľad nezaväzuje ústavný súd a nenahrádza jednotlivé rozhodnutia ústavného súdu, z ktorých bol zostavený.